

Lucyna Wolanowska–Kubiak
Tarnowskie Centrum Edukacji, Tarnów

Propozycja zajęć warsztatowych dla nauczycieli przy opracowaniu wizji szkoły z wykorzystaniem opinii uczniów

Aktualnym i koniecznym tematem współczesnych przemian zachodzących w oświacie jest odpowiedź na pytanie jakie zmiany muszą wystąpić w każdej szkole, by dostosować placówkę do wymagań otoczenia. Nie jest możliwe udzielenie odpowiedzi na to pytanie bez analizy własnych zasobów szkoły, to znaczy bazy dydaktycznej, nauczycieli, uczniów, rodziców.

Obecnie system oświaty stał się ofiarą trzech dolegliwości: nadmiaru wiedzy, jej szybkiej dezaktualizacji i nieprzystawalności do nowej sytuacji (Banach 1995).

Na osłabienie roli systemu oświaty wpływają dodatkowo zachodzące zmiany na rynku pracy, pojawianie się nowych zawodów, zmiany w zarządzaniu i kierowaniu, zmiany w stylu życia i hierarchii wartości. Przemiany widoczne są również w środkach komunikacji, sferze kultury i samorealizacji społeczeństwa. Mając na uwadze reformę polskiego szkolnictwa należy zastanowić się, co powinno zostać zmienione w każdej szkole i jakie działania należy udoskonalić w każdej placówce.

Coraz częściej dyskutuje się w środowisku nauczycieli na temat opracowania wizji szkoły. Wizji, która spełniałaby oczekiwania nauczycieli uczniów, rodziców. Wizja wg „Słownika języka polskiego” oznacza obraz fragmentu rzeczywistości utworzony przez twórczą wyobraźnię, np. wizja przyszłości.

Przed realizacją warsztatów „Tworzenie wizji szkoły” można przeprowadzić ankietę wśród uczestników procesu dydaktyczno wychowawczego na proponowany temat.

W szkołach średnich, tj. liceach ogólnokształcących, zawodowych, technicznych proponuję zlecić uczniom w ramach przedmiotu przedsiębiorczość lub ekonomika pracę pisemną na temat „Co to znaczy, że Twoja szkoła nastawiona jest rynkowo?”

W roku szkolnym 2000/2001 podczas zajęć z przedmiotu marketing moi uczniowie klasy II liceum ekonomicznego wypowiedzieli się na powyższy temat.

Wymienione opinie uczniów można podzielić na następujące grupy:

A – dotyczące bazy dydaktycznej wyrażające się w posiadaniu przez szkołę:

- nowoczesnych pracowni, sprzętu komputerowego,
- ciekawych kierunków kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- hali sportowej, boisk,
- wyposażaniu uczniów w umiejętności praktyczne przydatnych w pracy przy wykorzystaniu istniejących środków i odciążeniu programów nauczania – usunięciu zbędnej wiedzy nieprzydatnej w przyszłości,
- zatrudnianiu większej liczby nauczycieli języków obcych i położeniu nacisku na naukę języków obcych przynajmniej dwóch,

B – dotyczące relacji nauczyciel – uczeń obejmujące organizowanie:

- kółek zainteresowań, ciekawych kursów oraz rozwoju działalności pozaszkolnej uczących logicznego myślenia i pracy z ludźmi,
- międzynarodowej i krajowej wymiany młodzieży kreujących otwartość i zawieranie przyjaźni,
- tworzeniu partnerskiego stosunku uczeń nauczyciel w rozwiązywaniu problemów młodzieży,
- dyskusji o zagadnieniach interesujących młodzież i dających szansę samodoskonalenia się,
- rozwoju samorządności uczniowskiej uczącej odpowiedzialności i większej pewności siebie,

C – działania dotyczące środowiska lokalnego:

- wydawanie informatorów o szkole,
- dbałości o wizerunek (opinię) szkoły, wyrażające się w podnoszeniu wymagań edukacyjnych,
- organizowaniu dni otwartych szkoły,
- organizowaniu spotkań z ciekawymi ludźmi świata nauki,
- poznawanie kultury europejskiej, by lepiej rozumieć zwyczaje innych krajów,

D – dotyczące kreatywności uczniów:

- wydawanie gazetki uczniowskiej, uczącej redagowania swoich myśli i niezależności,
- organizowaniu ciekawych praktyk uczniowskich, umożliwiających modyfikację planów zawodowych i życiowych
- zwiększenie liczby przedmiotów zawodowych,
- motywowaniu uczniów do lepszych wyników w nauce.

Analizując powyższe wypowiedzi uczniów można zauważyć, że sugerują one efektywniejsze wykorzystanie posiadanych przez placówkę kapitałów poprzez stosowanie lepszej organizacji pracy szkoły.

Poniżej przedstawię scenariusz zajęć warsztatowych dla nauczycieli w ramach Wewnątrzszkolnego Doskonalenia na temat „Tworzenia wizji szkoły”.

W spotkaniu uczestniczą nauczyciele z jednego typu szkół, reprezentacja rodziców i uczniów, lub sami nauczyciele którzy będą odgrywać rolę rodziców i uczniów.

Zajęcia proponuję zrealizować metodą METAPLANU, BURZY MÓZGÓW lub DYSKUSJI WIELOKROTNEJ.

Metaplan traktowany jest jako forma dyskusji, w rezultacie której tworzony jest plakat. Plakat obejmuje analizę zasobów, efektywny sposób ich wykorzystania oraz uwagi dotyczące pożądaných zmian. Uczestnicy dyskusji tworzą w grupach plakat, będący efektem ich narady. Dyskusja w każdej grupie obejmuje odpowiedź na pytania :

- 1) jakie są nasze zasoby, czym dysponujemy?
- 2) jakie są przyczyny niezadowolenia z obecnego stanu w poszczególnych grupach?
- 3) jak powinno być, co chcemy zmienić w obecnym stanie?

Uczestników zajęć dzielimy na trzy grupy. Każda grupa reprezentuje inne interesy tzn. interesy uczniów, rodziców, nauczycieli. Po prezentacji efektów pracy na plakatach uczestnicy zajęć opracowują wnioski, stanowiące ogniwa łączące interesy poszczególnych grup.

Metoda metaplanu określana jest jako sposób bezkonfliktowego rozwiązania problemu, w momencie gdy występują różnice w zgodności interesów poszczególnych grup. (Sotomska 1995).

Realizację opracowania wizji szkoły można przeprowadzić metodą burzy mózgów. Burza mózgów to technika zespołowego myślenia. Polega na rozwiązaniu sytuacji problemowej przez największą liczbę pomysłów. Następnie w wyniku selekcji następuje ich ocena. W fazie końcowej uczestnicy wybierają wariant optymalny.

CELE SPOTKANIA

STRATEGICZE:

1. Wspólne opracowanie modelu szkoły przyszłości
2. Powiązanie systemu edukacji z gospodarką, warunkami jej funkcjonowania i nowymi zawodami na rynku zatrudnienia
3. Integracja wiedzy ogólnej i zawodowej

OPERACYJNE:

1. Wyeksponowanie pozytywnych cech posiadanych zasobów
2. Kreatywność w dokonywaniu zmian
3. Kształtowanie umiejętności interpersonalnych
4. Doskonalenie zdolności do współpracy

FAZA I

Analiza posiadanych zasobów (planowanie edukacji z uwzględnieniem sytuacji demograficznej, ekonomicznej, społecznej)

1. Baza szkoły (jak jest)
zasoby ludzkie

UCZNIOWIE szkół młodzieżowych:

2. młodzież dojeżdżająca z podtarnowskich wsi
3. uczniowie często z niskim limitem punktów z egzaminu kompetencji
4. młodzież zgłaszająca potrzeby zaistnienia w swoim środowisku
5. ufna w siłę szkoły
6. zaniedbana, zagubiona
7. szukająca autorytetów
8. inteligentna, często szukająca wiedzy poza szkołą
9. szukająca rzetelnej wiedzy.....

UCZNIOWIE szkół dla dorosłych:

1. motywacja kształcenia nie wynika zawsze z chęci zdobywania wiedzy
2. młodzież mająca często „przykre doświadczenia ze szkołą”
3. poszukująca ciekawych rozwiązań praktycznych
4. zgłaszająca potrzebę awansu społecznego
5. posiadająca doświadczenia praktyczne

NAUCZCIELE:

1. dobrze przygotowana kadra
2. podnosząca kwalifikacje zawodowe
3. niekiedy defensywni, zrutynizowani
4. sceptyczni do oczekiwań w oświacie
5. zdeterminowani biurokracją, ograniczającą możliwości działania
6.

RODZICE:

1. oceniają wyżej niż uczniowie aspekty kształcenia
2. ceniają, to co wiąże się z warunkami socjalno-bytowymi szkoły

3. dostrzegają obowiązki szkoły i szanse szkoły
4. część uważa szkołę za instytucję pożyteczną, lecz we współpracy mało efektywnie wykorzystują swoje oddziaływanie wychowawcze

FAZA II

Przyczyny niezadowolenia młodzieży, rodziców, nauczycieli:

1. brak należytej komunikacji w pionie i poziomie między nauczycielami, dyrekcją, uczniami
2. zły przepływ informacji
3. wolne podejmowanie decyzji na różnych szczeblach zarządzania
4. panująca wśród nauczycieli opinia zagrożenia utraty pracy
5. przedmiotowy stosunek między uczniem a nauczycielem

Jacy powinni być nauczyciele

1. samodzielni, traktujący partnersko uczniów przy tworzeniu życia klasy i szkoły
2. odważni w kreowaniu nowych rozwiązań dydaktycznych, wychowawczych
3. otwarci na nowości i zmiany
4. posiadający autorytet osobisty
5. interesujący się sukcesami i kłopotami uczniów
6.

FAZA III

Co zrobić, by zmienił się wizerunek szkoły?

Wnioski

I. Zadania dla uczniów, rodziców i nauczycieli:

1. wykorzystanie zasad organizacji pracy, kultury pedagogicznej do tworzenia działań nowatorskich
2. doskonalenie szkoły od dołu – stworzyć warunki dla uczniów i nauczycieli
3. kreowanie programów modułowych nastawionych na nauczanie interdyscyplinarne
4.

II. Tworzenie modelu „Szkoły przyszłości” – wizji szkoły. Dyskusja w grupach nad interpretacją cytatu B Suchodolskiego: „Dziś jest potrzebne nowe inne wychowanie które prowadzić będzie do nowej przyszłości świata”.

Przykładowe efekty dyskusji:

Szkoła przyszłości winna cechować się:

1. nauczaniem wielostronnym, motywowaniem i stymulowaniem uczniów w samodzielnym poszukiwaniu wiedzy,
2. tolerancją, kreatywnością, swobodą w poszukiwaniach,
3. utrzymaniem więzi ze środowiskiem lokalnym,
4. kreowaniem europejskiego modelu wychowania (Banach 1995),
5. integracją międzyprzedmiotową,
6. doskonaleniem się komunikacji międzyludzkiej.
7.

Przedstawione cechy zasobów szkoły i proponowane wnioski powinny znaleźć się w opracowaniu sposobu urzeczywistnienia ich w praktyce, czyli wizji danej placówki

D. Nakoneczna (1993) twierdzi że „Młodzi Polacy potrzebują coraz bardziej wykształcenia, mającego na celu rozwijanie europejskiej świadomości, (...) przy zachowaniu własnej tożsamości narodowej i kulturowej.

LITERATURA

Banach Cz., *Polska szkoła i system edukacji, przemiany i perspektywy*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń, 1995.

Sotomska M., *Metody aktywizujące w nauczaniu przedmiotów ekonomicznych*, WOM, Tarnów, 1995.

Nakoneczna D., *Jakim być, kim być? Czyli o samorządności w szkołach twórczych*, Ostoja, Warszawa, 1993.